

"Työturvallisuus" Lyli' Antto Forssassa ja Toijalassa 1973

Ammattiyhdistysnaisilla ja sosialidemokraattisen puolueen hyväksi työskentelebillä naisilla on tähän saakka ollut liian vähän yhteistyötä. En tiedä, mistä se johtuu, mutta nyt ainakin sos. dem. naiset yrittävät parantaa yhteyksiä ja sitähän varten tämäkin tilaisuus on järjestetty. ^{Useimmat} kaikki asiat tavallaan ovat meillä yhteisiä, koska sos. de kansanedustajat osallistuvat ammattiyhdistysnaisia ^{kin} läheisesti koskevien lakien laadintaan.

~~Toisaalta~~ On todettava, että läheskään kaikkia ihmisten toimintoja ei säädelä lailla. Totean myöskin, että esim. nyt alustukseni aiheeksi ^{Sorinla} määrätty ^{eli työturvallisuus} työsuojelun lainsäädäntö koskee ihmistä vain hänen työaikanaan hänen työskennellessään toisen työssä. Siinä hän on taval- lisesti enintään kolmasosan ajastaan. Ihmisen elämään, terveyteen, ikään ja maailmankatsomukseen vaikuttaa siis vähintään yhtä paljon kuin työaika myöskin se aika, jonka hän on jossakin muualla kuin työs- sään. Jos ihminen vapaa-aikanaan viettää epäterveellistä elämää, syö liikaa ja liikkuu liian vähän tai käyttää esim. alkoholia ^{tai tupakkaa} liiaksi, ei syy hänen ennenaikaiseen rappioonsa tarvitse välttämättä löytyä ainakaan yksinomaan epätyytyttävistä työolosuhteista. Lainsäädännöllä pystymme kuitenkin säätelämään ainoastaan ihmisten työajan olosuhteist m.m. työsuojelusta ja sen valvonnasta.

Tällaisia käsitteitä ei meillä vielä kovinkaan montaa vuosikymmentä ole pohdittu. Niinkauan kuin olimme p.a. agraarivaltio eli maatalous- maa, jolloin ei ollut paljon koneita eikä teollisuutta juuri nimeksi- kään, eivät esim. työtapaturmat olleet niin yleisiä kuin nyt. Kun lanta ajettiin talikolla navetan luukusta, vilja leikattiin sirpillä tai viikatteella, pyykki pestiin käsin, rakennukset rakennettiin enin- tään kaksikerroksisiksi, ei ollut suuria vaaroja, vaikka tellingit olisivat pettäneetkin. Sitä mukaa kuin teollisuus on lisääntynyt, on myös erilaisten koneitten käyttö tullut yleiseksi paitsi varsinaisissa tehtaissa, myös rakennuksilla, liike-elämässä ja liikenteessä, jopa kotitalouksissakin. Teollisuuteen on ilmaantunut kemialliset aineet, myrkyt, kaasut, muovi jne. Näiden ihmisille aiheuttamiin vaaroihin on vähitellen alettu kiinnittää vakavaa huomiota. Vakuutusyhtiöille ilmoitetut tapaturmat ovat viime vuosina lisääntyneet ^{ennätysmäärästä} huimaa vauhtia, niin, että tänä vuonna niiden määrä ylittänee jo 300.000. Vielä esim. vuonna 1970 luku oli 216.000, joista kuolemaan johtaneita onnet- tomuuksia työmailla tapahtui 350 henkilölle ja pysyvään ^{invaliditeettiin} invaliditeettiin johti 2100 tapausta. Ammattitaudit ovat myöskin lisääntyneet huimasti. Tosin niistä on korvattu vasta n. 5 %. Mutta

Työterveyslaitoksen arvion mukaan esim. ammattitauti-ihottumia esiintyy noin yhdellä prosentilla teollisuus- ja rakennustyöntekijäin määrästä, mikä merkitsee noin 5000 tapausta vuosittain.

Vaikkakin työtapaturmien ja ammattitautien lukumäärän vuosittaiseen kasvuun vaikuttaa useammat eri tekijät, on joka tapauksessa selvää, että yksi näistä tekijöistä on työorganisaation vanhentuneisuus ja organisaation toimintavalmiuden yleinen heikkous. Nämä asiat ovat esim. sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä tiedostettu jo kauan ja ohjelmissamme on vuosikausia ollut vaatimus ~~esim~~ työlaainsäädäntömme uusinnasta. "Rikoisesti olemme tienneet, että vuodelta 1927 peräisin oleva ammattitarkastuslaki on jo vuosikymmeniä ollut aikansa elänyt.

Vuosien kuluessa on vasemmiston vaatimuksesta saatu kokonaista neljä eri komiteaa valmistelemaan sekä ammattitarkastuslakia että työsuojelun organisaatiota kokonaisuudessaan. Ymmärrätte, että eduskunnan porvarillisilla enemmistöillä ei ole ollut mitään kiirettä pyrkiä asettamaan työnantajille mitään uusia velvotteita työntekijöitään kohtaan, koska ^{jokseenkin} kaikki uudistukset yleensä aina myös maksevat.

Nyt olemme iloisia siitä, että vaikka sosialidemokraattisen vähemmistöhallituksen työ monilta kohdilta jäi pahasti kesken, niin sen toimesta ministeri Ahti Fredriksonin painostuksella saatiin eduskuntaan kuitenkin työväestöllemme hyvin tärkeät lakiesitykset. Hallituksen esitys laiksi työsuojeluhallinnosta sekä hallituksen esitys työsuojelun valvonnasta. Vuonna 1927 annetussa ammattitarkastuslaissa nämä asiat olivat samassa laissa siis sekä työntekijäin suojelua koskevat säännökset että säännösten noudattamisen valvontaa koskevat määräykset. Nyt niistä kummastakin on saatu säädetyksi eri lait.

Laki työsuojeluhallinnosta tuli voimaan viime syyskuun 1 päivänä ja sillä kumottiin osa entisestä ammattitarkastuslaista.

Työsuojeluhallinnosta annetun lain 1 §:ssä sanotaan, että työsuojeluhallinnon tehtävänä on edistää työsuojelua kehittämällä työn turvallisuutta ja terveellisyyttä ja velvomalla työsuojelua koskevien säännösten ja määräysten noudattamista.

Toinen toisessa pykälässä sanotaan, että sosiaali- ja terveysministeriö johtaa työsuojeluhallintoa. Maa jaetaan työsuojelupiireihin, joissa jokaisessa on työsuojelutoimisto. Toistaiseksi entiset työvoimapiirit jäävät työsuojelupiireiksi. Paikallisena työsuojeluviranomaisena toimii kunnan työterveyslautakunta, jonka avuksi on perustettava yksi tai useampia työsuojelutarkastajan virkoja. Nämä vastaavat entisiä ammattitarkastajanvirkoja, mutta nyt ovat ammattitarkastajan eli uudella nimellä työsuojelutarkastajan alaisia kaikki ammatti- ja elin-

keinoalat ja kepulaisten vaatimuksesta hyväksyttiin lain saatteksi vielä omituinen ponsi, että erikoisesti on turvattava ja varmistettava maa- ja metsätalouden piirissä työskentelevän väestön työturvallisuus. Hyvin todennäköisesti suuremmat vaarat sekä terveydellisesti että tapaturmien osalta ovat kuitenkin muissa ammateissa. Mutta siitäkin ponnesta oikein näette, miten kade on kepu. Vaikka sen kannattajakunta ei edes suurelta osalta työskentele toisen palveluksessa, niin siitä huolimatta kepulaisten kannattajien työturvasta on varmistuttava ensin ja vasta sitten saa työsuojelutarkastaja kiirehtiä esim. tehtaisiin, joissa käsitellään kemiallisia myrkkyyjä satojen ihmisten terveyden uhkana. Sivuhuomautuksena mainitsen vielä, että kun nytkin eduskunnassa on porvarillinen enemmistö, niin kepu saa sen turvin vaatia melkein minkälaisia lausumia tahansa laikien saatteksi ja meidän on niihin myönnyttävä, muuten kepu uhkaa aina kaata koko lain, jolloin uudistus jäisi tulematta. Laki on kuitenkin aina tärkeämpi kuin sen saateponsi.

Lain kolmannessa pykälässä sanotaan, että työsuojeluhallinnon tulee erityisesti huolehtia työsuojelun suunnittelun ja kehittämisen kannalta tarpeellisista toimenpiteistä; huolehtia työsuojelun tiedotus- ja tutkimus- ja koulutustoiminnasta; valvoa tarkastuksia ja tutkimuksia suorittamalla että työsuojelua koskevia säännöksiä noudatetaan; antaa ohjeita, neuvoja ja lausuntoja työsuojelusta annettujen säännösten ja määräysten soveltamisesta; ja huomauttaa kepulaisten lakiin käsittelyssä lisäämä momentti, joka kuuluu lakitekstissä seuraavasti: "Antaa ohjeita, neuvoja ja koulutusta työsuojelukysymyksissä omaa työtään tekeville sekä suunnitella ja kehittää heille tarpeellista työsuojelua"; Sitten jatkui pykälä komitean esityksen mukaisesta harjoittaa kiinteää yhteistoimintaa työnantajain ja työntekijäin järjestöjen kanssa työsuojelun alalla sekä olla yhteistyössä työsuojelun ja siihen liittyvillä aloilla toimivien viranomaisten laitosten ja yhteisöjen kanssa. Sitten seuraa tärkeä neljäs pykälä, jossa määrätään, että työsuojelua koskevien periaatekysymysten käsittelyä, työsuojelun yhtenäistämistä ja edistämistä sekä alan yhteistoiminnan kehittämistä varten on sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä työsuojeluneuvottelukunta, jossa ovat edustettuina valtioneuvoston määrääminä kolmivuositiskausittain työsuojelun eri alojen edustajat sekä edustavimpien työmarkkinajärjestöjen valtiovarainministeriön sekä edustavimpien eri alojen yrittäjien kuin myös kunnallisen sopimusvaltuuskunnan edustajat. Nyt tämän neuvottelukunnan puheenjohtajaksi on määrätty sosialidemokraattinen kansliapäällikkö Kari Puro. Jos tämä neuvottelukunta on aktiivinen, niin todennäköisesti juuri sillä tulee olemaan valta periaatekysymysten ratkaisuisissa ja yleensä työsuojelun vastaisuuksissaan laajalti.

Viime marraskuussa hyväksyttiin eduskunnassa laki työsuojelun valvonnasta. Sillä lailla kumotaan ammattientarkeistolain aineelliset säännökset, mutta laki ei ole vielä voimassa eikä ole tiedossa, minä päivänä hallitus on suunnitellut lain voimaantulevaksi. Kun viime syyskuun 1 päivänä voimaanastunut työsuojeluhallintoa koskeva laki kumosi jo ammattientarkeistolain hallinnolliset säännökset, niin on sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä toivonut, että myöskin työsuojelun valvontalaki tulisi voimaan ainakin tämän vuoden heinäkuun 1 päivästä.

Tässä valvontalaissa on yleiset säännökset työnantajan ja työntekijän yhteistoiminnasta. Laissa on myöskin määräykset, milloin työsuojeluviranomaiset saavat käyttää pakkokeinoja työnantajan velvoittamiseksi korjaamaan havaitut epäkohdat. Pääpaino laissa on asetettu kuitenkin työsuojeluviranomaisten neuvovalle ja ohjaavalle toiminnalle. Laissa nimenomaan sanotaan, että tarkastuksissa tulee olla myöskin työnantajan edustajan mukana ja viranomaisen tulee pyrkiä korjaamaan epäkohdat neuvoteltuaan työnantajan ja hänen edustajansa kanssa ohjeita antaen. Uudessa laissa on nyt annettu työsuojeluviranomaisille suoraan pakotteidenkin ja sakkojen asettamisoikeus työnantajalle. Mutta jokaisenhan ymmärtää, että järkeviin perannuksiin tulisi työpaikoilla päästä sovinnossa, sillä ainainen riita työnantajan kanssa aiheuttaa työntekijöille myöskin vaikeuksia ja kenties pahempia sairauksia kuin joku melu tai hajua. Työnantajaa edustaa tämän lain mukaan työpaikalla työsuojelupäällikkö. Työpaikassa, jossa säännöllisesti työskentelee vähintään kymmenen työntekijää on näiden vaaleilla valittava keskuudestaan ainakin kahdeksi vuodeksi työsuojeluvaltuutettu sekä hänelle kaksi varamiestä. Työläisiä edustaa työsuojelua koskevassa yhteistoiminnassa tämä työsuojeluvaltuutettu tai hänen varamiehensä. Työpaikoille, joissa työskentelee vähintään 20 työntekijää on perustettava kahdeksi vuodeksi kerrallaan työsuojelutoimikunta, joka vastaa tehtäviltään ja kokoonpanoltaan entisiä sopimus pohjeisia turvallisuustoimikuntia. Uudessa laissa voidaan työnantaja velvoittaa jopa sakan tai vankeuden uhalla suorittamaan työsuojeluviranomaisten antamat epäkohtien korjausmääräykset.

Työntekijäin on siis oltava pakollisessa, lakimääräisessä yhteistyössä työnantajan tai hänen edustajansa kanssa, milloin on kyse työpaikan turvallisuus, viihtyvyys, meluisuus, ilmastointi ~~myös~~ sosiaali tilojen tai muiden työntekijöitten terveyteen ja viihtyvyyteen liittyvien asian käsittelyssä. Mitään päätösvaltaa ei työntekijöille kuitenkaan esioitten korjaamiseksi ole annettu. Todellisuudessa hyvin ammatillises järjestäytynyt työläisjoukko voi aina työpaikassaan painostaa työnantajan korjaamaan esitetyt epäkohdat, mikäli se taloudellisesti on mahdollista ottaen huomioon työn tulos. Ja kaiken kaikkiaan lain käytännön

totetutus tulee suuresti riippumaan^{kun} työntekijöitten omasta aktiivisuudesta. Saatte varmaan vastaisuudessakin odottaa työnantajaa, joka tulee teiltä kyselemään, milloin melu on mielestänne liian kova, milloin ilmanvaihto huono, milloin tärinä jatkuva, milloin venttiilit vetävät. Tällaisista asioista tulee jokaisen työntekijän itse tehdä¹ ilmoitus ja² myöskin asioitten parantamishdotus. Työläisten oma aktiivisuus tähänkin saakka on ne parannukset työpaikoille tuonut, mitä niihin on aikaansaatu. On selvä, että vanhansikäiset tehtaat ovat monesti esim. sosiaalitilojen suhteen hyvin puutteellisia, mutta etsimällä niihinkin useimmiten on johonkin tilaan saatu pesupaikat ja ruokailutilat. Terveysten säilyttäminen on tietenkin jokaiselle tärkein asia elämässä. Sillä monastikein ei ole kysymys yksinomaan työntekijästä, vaan hänen ansioittensa varassa useimmiten elää kokonainen perhe. Ei ole silloin samantekevää, pysyykö perheen elättäjä terveenä vai sairastuuko hän ehkä nivelreumaan tai johonkin muuhun ammattitautiin jo kymmenen vuotta ennen aikojaan. Jos on esim. pölyinen työmaa, silloin pitää^{myöskin} esim. vapaa-ajasta uhrata runsaasti liikkumiseen raittiissa ja puhtaassa ilmassa, mutta jos työmaa on kylmässä ulkona, silloin saa tietenkin raitista ilmaa jo työssä riittävästi ja pitääkin ehkä ottaa jostain lämpökylpyjä iltaisin esim. kylmille jaloille tai käsille. Meidän jokaisen pitäisi siis itse myöskin kiinnittää enemmän huomiota oman terveytemme hoitamiseen vapaa-aikoinammekin eikä aina mennä tulenpalava kiire hännässä- niinkuin meillä useimmilla valitettavasti aina on tapana,^{niin monella kuin varmaan teilläkin}

Kun työterveyslaitoksen toimintaa myöskin vastaisuudessa tullaan tehostamaan ja laajentamaan- auttaa sekin erilaisten ammattisairauksien selvittämisessä. Uudessa kansanterveyslaissa taas annetaan kunnille nimenomainen kehoitus järjestää yhteistyössä työpaikkojen kanssa usein myöskin terveystarkastuksia. Siinäkin on vain yksi mutta. Lääkärinpula, joka ei varmaan vielä meidän elinaikamme poistu, mutta toivottavasti joskus.

Lopuksi totean, että jokaisen on^{ennsijana} itsepidettävä lähinnä huoli, että työ on turvallista, terveellistä ja että työehtosopimuksia noudatetaan. Mutta jokainen on myöskin itse velvollinen työmaalla noudattamaan annettuja j^{myös}avaadittuja työturvallisuusmääräyksiä. Työsuojeluvaltuutetun on todella myös keskityttävä tehtäväänsä, sillä lain mukaan työnantaja korvaa^{myös}hänelle tehtävän hoidossa menetetyn työajan. Jos työmaalla ilmenee epäkohtia, niin ~~työvoimaviranomaisille~~ ^{työsuojeluviranomaisille} voi kirjoittaa ilmoittamatta nimeäänkään, jos ei halua jostakin syystä sitä kertoa. Mutta mitään satuja ei tietystikään ole syytä ryhtyä työsuojeluviranomaisille kiusantekomielessä kirjoittelemaan, vaan kirjoitettavien asioiden pitää olla tosia. ^{ja asiallisia}